

УДК 631.164.23:330.322
JEL Classification: Q14

Свиноус Н.І.,
аспірант,
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Нинішні умови функціонування сільськогосподарських підприємств вимагають значних інвестицій, тому набуває актуальності проблема їх мобілізації та ефективного використання. Посилення конкуренції на ринку потребує постійного впровадження інновацій, тобто формування конкурентних переваг, досягнення яких неможливе без фінансових витрат. Водночас, реалізація конкурентних переваг забезпечує прискорення надходження фінансових ресурсів. Отже, виробнича, інноваційна та інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств тісно пов'язані між собою, тому узгодження цих процесів забезпечує підвищення ефективності виробництва.

Очевидно, що в умовах посилення кризових явищ в економіці країни перед сільськогосподарськими підприємствами постає необхідність мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів. Однак, існуюча тенденція до зниження прибутковості виробничої діяльності сільгосптоваровиробників, а також зростання цін на вхідні матеріальні ресурси посилять ці процеси в оглядовому майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відтворення капіталу, джерел формування інвестицій і умов їх залучення в економіку досліджуються досить широко. До найбільш відомих зарубіжних науковців, які вивчали процеси інвестування, необхідно віднести: Р. Акоффа, І. Ансоффа, Г. Бірмана, З. Боді, М. Бромвіча, Л. Дж. Гітмана, М. Д. Джонка, Дж. М. Кейнса, У. Кінга, Д. Кліланда, Д. С. Майерса, Д. Норткоппа, Р. Солоу, Дж. Тобіна, І. Фішера, Р. Фостера, Дж. Хікса, У. Ф. Шарпа, С. Шмідта та інших авторів.

Вагомий внесок в економічну теорію засад інвестиційної діяльності, економічної оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили вітчизняні науковці: І. О. Бланк, В. Г. Блохіна, О. М. Варченко, С. О. Гуткевич, О. І. Гуроров, А. С. Даниленко, М. Д. Денисенко, М. І. Долішній, І. О. Іващук, Н. В. Коваль, М. І. Кісіль, Д. Ф. Крисанов, М. Ю. Коденська, П. А. Лайко, Т. В. Майорова, Ю. М. Нестерчук, А. А. Пересада, Л. М. Сатир, А. М. Стельмашук, О. В. Шубравська та багато інших. Однак, незважаючи на підвищений інтерес до розвитку інвестиційної діяльності в сільському господарстві, багато аспектів інвестування є недостатньо розробленими. До них належать питання формування внутрішніх та зовнішніх джерел інвестування з урахуванням поточної ситуації та галузевої специфіки, дослідження внутрішніх резервів росту ефективності інвестиційної діяльності на підприємстві, розробка моделі регулювання інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що зумовлює потребу в подальших дослідженнях.

* Науковий керівник: Варченко О.М. – д-р екон. наук, проф.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо формування перспективних напрямків фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою визначення ефективності використання власних інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств пропонується застосовувати інтегральний показник власних фінансових ресурсів, який визначається як сума прибутку від фінансово-господарської діяльності, амортизації та державної підтримки в розрахунку на 1 сільськогосподарських угідь. На нашу думку, використання даного показника дає можливість оцінити фінансове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок власних грошових коштів.

Нами було проведено групування сільськогосподарських підприємств із залученням інтегрального показника. У 2018 р. майже 21,5% не мали власних фінансових ресурсів, що негативно позначилося на показниках ефективності виробництва основних видів сільськогосподарської продукції. Так, урожайність пшениці даної групи господарств нижча на 12,9 ц і становить 32,4 ц/га, що в нинішніх умовах не забезпечує рентабельне виробництво. Подібне становище спостерігається й за іншими видами сільськогосподарської продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Групування сільськогосподарських підприємств за інтегральним показником власних інвестиційних ресурсів у 2018 р.

Показники	Групи за інтегральним показником власних інвестиційних ресурсів						
	до 0	1-500	501-1000	1001-2000	2001-3000	3001-5000	більше 5000
Кількість господарств у групі	1899	2045	1486	1629	745	468	551
Площа сільськогосподарських угідь на 1 господарство	2225	1901	2012	2481	2597	2171	1108
Припадає на 1 га с.-г. угідь							
амортизація	273	176	261	361	427	558	2263
прибуток	-1279	-47	299	769	1614	2587	13541
Матеріаловіддача (прибуток на 1 грн матеріальних витрат), грн	-0,314	-0,018	0,093	0,186	0,352	0,459	0,455
Частка тваринництва, %	16,5	12,6	10,7	13,4	16,0	20,1	58,3
Рентабельність у цілому, %	-21,2	-1,4	6,8	14,8	25,8	35,7	57,3
рослинництва	-21,0	0,6	9,2	17,7	29,7	45,1	75,7
тваринництва	-25,7	-14,7	-10,3	-2,0	7,4	9,6	45,3
Урожайність, ц/га							
у т.ч. пшениця	32,4	29,7	34,1	39,1	44,3	46,1	45,3
ячмінь	22,3	21,3	25,2	28,3	31,0	32,3	31,5
кукурудза	62,7	57,3	66,3	70,4	83,5	83,0	87,8
соняшник	19,5	19,6	23,6	26,3	29,5	32,1	31,9
Приріст, г							
ВРХ	443	427	441	500	535	515	477
свиней	372	315	315	418	412	420	488
Надій на 1 корову, кг	3748	4095	4156	5374	6047	6394	6005
Чисельність працівників на 100 га, осіб	2	2	2	2	2	3	10
Придбання тракторів усього	305	380	413	683	431	205	253
Придбання зернових комбайнів усього	35	57	84	165	100	65	18

Джерело: розраховано автором

Із підвищенням інтегрального показника власних фінансових ресурсів спостерігається зростання всі його складових. Підтвердженням орієнтації даної групи підприємств на ведення тваринництва є високий рівень чисельності основних робітників на 100 га сільськогосподарських угідь (10 осіб).

Виявлено зростання рівня амортизаційних відрахувань у 7 групі господарств порівняно з першою майже у 8 разів, що становить 2263 грн на 1 га сільськогосподарських угідь. Ця обставина свідчить про суттєвий рівень технічного переозброєння, що позитивно позначилося на показниках ефективності виробничо-господарської діяльності даної групи сільськогосподарських підприємств [1]. У середньому на 1 господарство за 2018 р. було придбано 0,5 трактора та 0,03 зернозбиральних комбайна, що є свідченням високих темпів переозброєння парку сільськогосподарської техніки, що позитивно відображається на прибутковості виробництва. Водночас, у 7 групі господарств спостерігається прибутковість як у рослинництві, так і тваринництві, що є свідченням диверсифікованого ведення господарської діяльності.

Із використанням інтегрального показника власних фінансових ресурсів було здійснено ранжування сільськогосподарських підприємств за регіональною ознакою із відповідним поділом на низький (до 500), середній (501–1000), достатній (1001–3000) та високий рівень значення (понад 3000). У процесі дослідження було встановлено, що групу з низьким рівнем утворили сільськогосподарські підприємства 5 областей України (Закарпатська, Одеська, Чернігівська, Сумська, Житомирська). Для цієї групи господарств характерними рисами є невисокий рівень прибутковості, а в господарствах Чернігівської області виробничо-господарська діяльність збиткова, відносно невисокі показники ефективності виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, що свідчить про відсутність достатнього рівня матеріально-технічної бази. Нині в сільськогосподарських підприємствах областей з низьким рівнем значення інтегрального показника повинен суттєво зрости рівень державної підтримки, що спрямовується на розвиток трудомістких галузей сільського господарства. Це буде сприяти зниженню рівня безробіття в сільській місцевості та підвищенню економічного розвитку сільських територій вищезазначених регіонів [2].

До групи господарств з середнім рівнем значення належать господарства корпоративного сектору аграрної економіки 12 регіонів України. Основними рисами даної групи є середній рівень рентабельності – близько 10%. При цьому прибутковість виробництва рослинницької продукції компенсує збиток від виробництва тваринницької продукції.

У процесі дослідження встановлено, що основними чинниками диспропорцій в розвитку основних галузей сільського господарства є різні підходи менеджменту сільськогосподарських підприємств щодо визначення напрямків виробничої діяльності. Більшість регіонів мають сприятливі природно-кліматичні умови для розвитку основних галузей тваринництва, а господарства Волинської області є лідерами по утриманню поголів'я великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності. З метою покращення значення інтегрального показника власних фінансових ресурсів у даній групі сільськогосподарських підприємств необхідно на місцевому рівні усунути адміністративні перепони щодо формування вертикально-інтегрованих структур з виробництва, переробки і реалізації тваринницької продукції. Спираючись на результати дослідження, можна стверджувати, що надходження додаткових інвестицій в розвиток тваринництва даних регіонів буде здійснюватися шляхом переливу капіталу із сфер переробки та торгівлі у сферу виробництва, що сприятиме підвищенню ефективності його виробництва [3].

До групи сільськогосподарських підприємств з достатнім рівнем значення даного показника віднесено господарства 3 областей (Дніпропетровської, Черкаської, Миколаївської). Основною рисою є середній рівень рентабельності в межах 15%. Проте, виявлено характерні риси попередньої групи – це низький рівень рентабельності, а в Дніпропетровській та Миколаївській областях – збитковість виробництва тваринницької продукції. З метою підвищення значення даного показника необхідно створити умови для розвитку переважно тих галузей тваринництва, кормовою базою яких є зернове господарство (свинарство, ячне та м'ясне птахівництво). На нашу думку, це частково вирішить проблему збуту зерна, проблему безробіття в даних регіонах і сприятиме загальному підвищенню розвитку сільських територій.

Групу із найвищим значенням інтегрального показника утворили господарства корпоративного сектору 4 областей (Київської, Хмельницької, Івано-Франківської та Львівської). Основною рисою даних сільськогосподарських підприємств є спеціалізація на виробництві продукції тваринництва, головним чином ячного та м'ясного птахівництва, свинарства, частково – на молочному скотарстві. Рівень рентабельності виробництва тваринницької продукції суттєво перевищує відповідний показник виробництва рослинницької продукції. Слід зазначити про суттєві державні інвестиції в розвиток даних регіонів України. Протягом року завершено реалізацію окремих інвестиційних проектів суб'єктів господарювання, серед яких найбільш вартісні: будівництво заводу з виробництва насіння зернових культур ТОВ «Обрій» с. Голосків Летичівського району. Освоєно 8,0 млн грн, створено 30 робочих місць; будівництво елеватора, селище Теофіполь. Загальна вартість проекту 50,0 млн грн, освоєно у поточному році 8,0 млн грн, створено 30 нових робочих місць; реконструкція свинокомплексу в ТОВ «Нові аграрні технології», с. Олешин Хмельницького району, освоєно 4,0 млн грн, створено 8 робочих місць.

Продовжується реалізація суб'єктами господарювання низки значних інвестиційних проектів, серед яких: реконструкція свинокомплексу ПП «Аграрна компанія 2004» в с. Гвардійське Хмельницького району; посадка молодих плодючих насаджень площею 133 га, ПП «Аграрна

компанія 2004», с. Івахнівці Чемеровецького району; розширення зони ремонтного молодняка птахофабрики на 5 млн курей яєчних порід промислового стада ПАТ агрофірма «АВІС», с. Гуменці Кам'янець-Подільського району; реконструкція ТзОВ «Летичівський комбикормовий завод», селище Летичів; будівництво комбикормового заводу в с. Гуменці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

Незважаючи на високий рівень інтегрального показника власних фінансових ресурсів для господарств даних регіонів, необхідно стимулювати потенційних інвесторів до вкладення фінансових ресурсів у розвиток аграрного сектору. Адже, як свідчать численні дослідження науковців, потенціал сільськогосподарських підприємств використовується на 60–70%. Підтвердженням цього є відносно низький рівень показників ефективності виробництва порівняно з відповідними показниками провідних європейських країн.

Одним із вагомих інструментів залучення фінансових ресурсів сільськогосподарськими товаровиробниками є банківське кредитування. Аналіз балансу в 2018 р. підприємств сільського, лісового та рибного господарства Київської області виявив, що стаття «довгострокові зобов'язання і забезпечення», де лівова частка належить довгостроковому кредиту, становлять 2842,5, або 9,9% у структурі пасиву. Через економічну кризу та високі кредитні ставки кредитний портфель підприємств звузвився більш ніж на 3 млрд грн у 2014 році.

Наступним методом зовнішнього фінансування діяльності суб'єктів досліджуваної галузі є фінансовий лізинг, або довгострокова оренда обладнання, сільськогосподарської техніки та ін. [4]. Найбільш поширеними умовами використання лізингу для аграрних товаровиробників є такі: середній авансовий платіж – 30% від вартості техніки; строк лізингу – до 5 років; можливість надання сезонного графіка платежів. Відсоткові ставки фінансового лізингу тримаються майже на однаковому рівні з кредитними: в межах 10–12% у доларах США та 22–24% у гривні.

Останніми роками набув популярності новий інструмент залучення ресурсів – вексельне фінансування, що розглядається як привабливий для виробників сільськогосподарської продукції; банківських установ, що забезпечують своєчасність проведення розрахунків; виробників ресурсів, тобто техніки, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин і постачальників – комерційних структур, що забезпечують надходження ресурсів від їх виробника до споживача. Термін такого фінансування зазвичай не перевищує 12 місяців, що не дозволяє розглядати цю форму як інвестиційний ресурс.

Зазначимо, що при придбанні сільськогосподарської техніки фінансові структури пропонують спеціальні партнерські програми, коли партнером банку виступає компанія-постачальник техніки [5]. Сьогодні партнерами Креді Агріколь банку є відомі постачальники сільськогосподарської техніки: ТОВ «Амако Україна», ТОВ «ЕрідонТех», ТОВ «Ведерстад», ТОВ «Ландтех», ТОВ «Бізон-Імпорт», ТОВ «Тайтен Машинері Україна» та ін. За умови придбання техніки в окремих партнерів банку сільгоспвиробник може скористатися послугою авальювання векселя та одержання кредиту. За перший рік користування технікою як розрахунок використовується авальований вексель, за який сільгоспвиробник сплачує 5% річних. Кредит надається через рік, і кредитна ставка починає діяти теж через рік. Якщо товаровиробник спроможний буде погасити вартість техніки, то такий кредит коштуватиме йому лише 5% річних, тобто тільки за користування авальованим векселем. Отже, цей спосіб можна розглядати як форму зовнішнього інвестування діяльності.

Нині банківські установи також пропонують сільськогосподарським підприємствам такий фінансовий інструмент, як система гарантованих платежів. Середня ставка за користування цими ресурсами становить 4%. Проте в даному випадку діють більш жорсткі умови співробітництва. Зокрема, сільськогосподарські підприємства і постачальники мають бути клієнтами одного банку, тому що всі гарантовані платежі фіксуються в Інтернет-банку. Окрім того, при таких розрахунках відсутні партнерські програми гарантованих платежів між контрагентами.

Сільськогосподарські товаровиробники нині розглядають як привабливий інструмент зовнішнього фінансування аграрні розписки, які було введено у березні 2013 р. з прийняттям нового Закону України «Про аграрні розписки». Розписки передбачають заставу майбутнього врожаю в обмін на ресурси, необхідні для його вирощування. Вони бувають двох видів: товарні – зобов'язання поставити визначений товар і фінансові – зобов'язання провести розрахунки [6]. При цьому всі розписки підлягають обов'язковому нотаріальному засвідченню. У цьому і полягає причина того, що новий інструмент так і не знайшов практичного застосування. Єдиний реєстр аграрних розписок поки що не створено.

В останні роки сільськогосподарські підприємства активно залучали фінансові ресурси на основі IPO (Initial Public Offering) – перша публічна пропозиція акцій, випуск єврооблігацій, залучення кредитів від банків-нерезидентів тощо.

Іншою формою зовнішнього фінансування є залучення дешевих кредитних коштів від іноземних фінансових установ, у тому числі й від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) або Міжнародної фінансової корпорації (ІРС). Порівняно з традиційним банківським кредитуванням, кредити, залучені від подібних організацій, мають значно меншу відсоткову ставку (до 10% у валюті),

тому більш вигідні для позичальників. Однак вартість обслуговування таких кредитів, зокрема перебудови організації фінансової роботи компанії для відповідності вимогам до позичальника, є високою [7]. До того ж доступ до цих кредитів можуть отримати переважно великі компанії.

Необхідно виділити також форму залучення зарубіжного фінансування під страхове забезпечення експортних кредитних агенцій (ЕКА) – організацій, створених у країнах – експортерах техніки та обладнання для стимулювання збуту продукції. Перевагами такого кредитування є: нижчі відсоткові ставки, невеликі обсяги фінансування, що робить подібний інструмент доступним не тільки для великих, а й середніх за розміром агроформувань; відсутність застави, а саме заміна її на страхування; можливість окремого фінансування передоплати терміном до одного року [8]. При цьому сума передоплати становить від 15%. Недоліками такого кредитування є необхідність оформлення поруки і гарантій, що призводить до додаткових витрат із перевірки та підготовки документації. Разом із тим, необхідно проводити страхові платежі, які збільшують ефективну відсоткову ставку. До того ж, починаючи з 2014 р. деякі з таких програм виявилися неактивними для України через значне зниження фінансового рейтингу країни.

Одним із напрямів забезпечення ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств, як переконує досвід провідних країн світу, є використання землі як базового ресурсу в ринковому обороті, тобто надання можливості використання земельних ділянок для застави з метою отримання для сільськогосподарських виробників інвестицій через механізм іпотечного кредитування. Запровадження в Україні іпотечного кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення дозволить розв'язати проблему формування ринку довгострокових кредитних ресурсів, переходу земельних ділянок до більш ефективних землевласників та землекористувачів, залучення довгострокових фінансових ресурсів для забезпечення оновлення й розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств [9].

Висновки з проведеного дослідження. Становлення системи іпотечного кредитування у вітчизняній практиці потребує реалізації заходів організаційного та економічного характеру, важлива роль при цьому відводиться державі, яка повинна сприяти становленню іпотечних відносин як шляхом їх законодавчого забезпечення, так і шляхом безпосередньої участі у створенні іпотечних установ. Зазначимо, що в останні десять років в Україні розпочато формування законодавчої бази, було прийнято багато важливих документів у галузі іпотечного кредитування взагалі та аграрної іпотеки зокрема. Наразі визначено законодавчі передумови щодо розвитку вітчизняної аграрної іпотеки: прийнято Закони України «Про іпотеку»; «Про іпотечні облигації»; «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати»; «Про Державний земельний кадастр»; «Про внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» щодо державного земельного банку», Податковий кодекс України. Однак чинна законодавча база лише частково дозволяє здійснювати операції із землею, яка знаходиться у власності населення та фермерів.

Бібліографічний список

1. Скоцик В.Є. Організаційно-економічні аспекти відтворення сільськогосподарської техніки в провідних країнах світу. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 2. С. 178-186.
2. Близнюк А.О. Інвестиції в сільське господарство України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 2. С. 53-55.
3. Зарицька Н. Новий погляд на інвестиції в агробізнес. *Економіст*. 2018. № 2. С. 6-7.
4. Качмар О.В. Інвестиції в людський капітал аграрних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 16. С. 23-27.
5. Прокопенко Н.С. Податки і приватні інвестиції – ключові чинники в економічній сфері агропромислового виробництва. *Економіка та держава*. 2015. № 9. С. 8-11.
6. Хвесик Ю.М. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 5-8.
7. Слободянюк Н.О. Інвестиції в аграрну сферу в системі інноваційного розвитку національної економіки. *Агросвіт*. 2016. № 22. С. 22-26.
8. Онегіна В.М. Прибутки й інвестиції сільськогосподарських підприємств в Україні. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 1. С. 82-87.
9. Скидан О.В., Лисогор Ю.І. Інвестиції в аграрний сектор економіки як основа формування продовольчої безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 18. С. 6-8.

References

1. Skotsyk, V.Ye. (2016), "Organizational and economic aspects of reproduction of agricultural machinery in the leading countries of the world", *Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 2, pp. 178-186.
2. Blyzniuk, A.O. (2017), "Investments in agriculture of Ukraine", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 2, pp. 53-55.

3. Zarytska, N. (2018), "A new look at investing in agribusiness", *Ekonomist*, no. 2, pp. 6-7.
4. Kachmar, O.V. (2014), "Investment in human capital of agricultural enterprises", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 16, pp. 23-27.
5. Prokopenko, N.S. (2015), "Taxes and private investments – key factors in the agricultural economy", *Ekonomika ta derzhava*, no. 9, pp. 8-11.
6. Khvesyk, Yu.M. (2016), "Investment in the agricultural sector: priorities and mechanisms for growth", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 22, pp. 5-8.
7. Slobodianiuk, N.O. (2016), "Agrarian investments in the system of innovative development of the national economy", *Ahrosvit*, no. 22, pp. 22-26.
8. Onehina, V.M. (2015), "Profits and investments of agricultural enterprises in Ukraine", *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 1, pp. 82-87.
9. Skydan, O.V. and Lyschor, Yu.I. (2013), "Investments in the agricultural sector of the economy as a basis for the formation of the state food security", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 18, pp. 6-8.

Свиноус Н.І. ПРИОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мета. Розробка практичних рекомендацій щодо формування перспективних напрямків фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. Теоретична та методична основа досліджень побудована на використанні базових положень економічної теорії, наукових розробок провідних вчених з питань розвитку інвестиційної діяльності в господарській діяльності підприємств. У процесі дослідження використані наступні методи: загальнонаукові (діалектичний, абстрактно-логічний, індукції та дедукції, наукових узагальнень), що дозволило провести теоретичні узагальнення щодо сутності, принципів та видів інвестиційної діяльності; комплексного економічного та статистичного аналізу (порівняння, відносних та абсолютних величин, балансовий), що дозволило визначити тенденції розвитку інвестиційного процесу та вплив основних чинників на нього; системного підходу – для визначення основних напрямів поліпшення інвестиційної політики відносно сільськогосподарських підприємств та умов їх реалізації.

Результати. Доведено, що зниження прибутковості сільськогосподарських підприємств зумовлює пошук шляхів акумуляції внутрішніх резервів щодо формування інвестиційних ресурсів та активізації форм зовнішнього фінансування інвестиційної діяльності. Результати групування сільськогосподарських товаровиробників за інтегральним показником власних фінансових ресурсів свідчать, що у 2018 р. майже 21,5% із них не мають власних фінансових ресурсів, що негативно відображається на показниках ефективності виробництва основних видів сільськогосподарської продукції.

Наукова новизна. Запропоновано методику розрахунку інтегрального показника власних фінансових ресурсів, який визначається як сума прибутку від фінансово-господарської діяльності, амортизації та державної підтримки в розрахунку на 1 сільськогосподарських угідь. На нашу думку, використання даного показника дає можливість оцінити фінансове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок власних грошових коштів.

Практична значущість. Встановлено, що основним напрямом використання інвестиційних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами є реалізація проектів з будівництва та модернізації будівель і споруд виробничого призначення, а також придбання сільськогосподарської техніки й обладнання. При цьому спостерігається низька активність потенційних інвесторів щодо спрямування фінансових потоків у довгострокові біологічні активи в рослинництві та тваринництві, а також відсутність економічного інтересу щодо фінансування заходів, пов'язаних із природоохороною діяльністю, підвищенням родючості землі, що свідчить про недостатній рівень розвитку інвестиційної діяльності у сільськогосподарських підприємствах. Це вимагає розробки дієвих інструментів щодо мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів підприємств, формування відповідного організаційного забезпечення процесів інвестування.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, інвестиція, кредит, інтегральний показник, фінансові ресурси.

Svynous N.I. PRIORITY AREAS OF FINANCIAL SUPPORT FOR INVESTMENT ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Purpose. The aim of the article is to develop the practical recommendations on formation of perspective directions of financial support of investment activity at agricultural enterprises.

Methodology of research. The theoretical and methodological basis of the research is based on the use of basic principles of economic theory, scientific developments of leading scientists on the development of investment activity in the economic activity of enterprises. The following methods are used in the course of the research: general scientific (dialectical, abstract and logical, induction and deduction, scientific generalizations), which allowed to make theoretical generalizations about the nature, principles and types of investment activity; complex economic and statistical analysis (comparison, relative and absolute values, balance sheet), which allowed to determine the tendencies of development of the investment process and the influence of the main factors on it; systematic approach – to determine the main directions of improving the investment policy towards agricultural enterprises and conditions for their implementation.

Findings. It is proved that the decrease in profitability of agricultural enterprises leads to the search for ways of accumulation of internal reserves for the formation of investment resources and activation of forms of external financing of investment activity. The results of the grouping of agricultural producers by the integrated indicator of their own financial resources indicate that in 2018, almost 21.5% of them do not have their own financial resources, which is negatively reflected in the performance indicators of production of basic agricultural products.

Originality. The method of calculation of the integral index of own financial resources, which is defined as the sum of profit from financial and economic activity, depreciation and state support per 1 agricultural land, is offered in the article. In our opinion, the use of this indicator makes it possible to evaluate the financial support for agricultural production at the expense of own funds.

Practical value. It is established that the main direction of the use of investment resources by agricultural enterprises is the implementation of projects for the construction and modernization of buildings and structures for industrial purposes, as well as the purchase of agricultural machinery and equipment. At the same time, there is a low activity of potential investors according to the financial flows to long-term biological assets in plant and animal husbandry, as well as lack of economic interest in financing activities related to environmental activities, increasing the fertility of the land, indicating that the level of development of investment activity at agricultural enterprises is insufficient. This requires the development of effective tools to mobilize the internal investment resources of enterprises, the formation of appropriate organizational support for investment processes.

This requires the development of effective tools to mobilize the internal investment resources of enterprises, the formation of appropriate organizational support for investment processes.

Keywords: agricultural enterprise, investment, credit, integral indicator, financial resources.

Свиноус Н.И. ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Цель. Разработка практических рекомендаций по формированию перспективных направлений финансового обеспечения инвестиционной деятельности сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. Теоретическая и методическая основа исследований построена на использовании базовых положений экономической теории, научных разработок ведущих ученых по вопросам развития инвестиционной деятельности в хозяйственной деятельности предприятий. В процессе исследования использованы следующие методы: общенаучные (диалектический, абстрактно-логический, индукции и дедукции, научных обобщений), что позволило провести теоретические обобщения относительно сущности, принципов и видов инвестиционной деятельности; комплексного экономического и статистического анализа (сравнение, относительных и абсолютных величин, балансовый), что позволило определить тенденции развития инвестиционного процесса и влияние основных факторов на него; системного подхода – для определения основных направлений улучшения инвестиционной политики в отношении сельскохозяйственных предприятий и условия их реализации.

Результаты. Доказано, что снижение доходности сельскохозяйственных предприятий обуславливает поиск путей аккумуляции внутренних резервов по формированию инвестиционных ресурсов и активизации форм внешнего финансирования инвестиционной деятельности. Результаты группировки сельскохозяйственных товаропроизводителей по интегральному показателю собственных финансовых ресурсов свидетельствуют, что в 2018 почти 21,5% из них не имеют собственных финансовых ресурсов, что негативно отражается на показателях эффективности производства основных видов сельскохозяйственной продукции.

Научная новизна. Предложена методика расчета интегрального показателя собственных финансовых ресурсов, который определяется как сумма прибыли от финансово-хозяйственной деятельности, амортизации и государственной поддержки в расчете на 1 сельскохозяйственных угодий. По нашему мнению, использование данного показателя дает возможность оценить финансовое обеспечение производства сельскохозяйственной продукции за счет собственных денежных средств.

Практическая значимость. Установлено, что основным направлением использования инвестиционных ресурсов сельскохозяйственными предприятиями является реализация проектов по строительству и модернизации зданий и сооружений производственного назначения, а также приобретение сельскохозяйственной техники и оборудования. При этом наблюдается низкая активность потенциальных инвесторов относительно направления финансовых потоков в долгосрочные биологические активы в растениеводстве и животноводстве, а также отсутствие экономического интереса финансирования мероприятий, связанных с природоохранной деятельностью, повышением плодородия земли, что свидетельствует о недостаточном уровне развития инвестиционной деятельности в сельскохозяйственных предприятиях. Это требует разработки действенных инструментов по мобилизации внутренних инвестиционных ресурсов предприятий, формирования соответствующего организационного обеспечения процессов инвестирования.

Ключевые слова: сельскохозяйственное предприятие, инвестиции, кредит, интегральный показатель, финансовые ресурсы.